

PRZEGRANY (25) *part praet pass pf*

e oraz a jasne.

sg m I przegrane(m) (1). ◇ f N przegrana (3). ◇ G przegranej (6); -ej (1), -(e)j (5). ◇ A przegrana (3). ◇ I przegrana (1). ◇ A a. I przegrana (1). ◇ L przegrane(j) (6). ◇ pl G przegranych (2). ◇ A subst przegrane(e) (1). ◇ I m przegranyimi (1).

Sł stp brak, Cn s.v. *nieruchomy*, Linde XVIII w.: *przegrana*.

I. W funkcji właściwej (22) :

1. W którym poniesiono klęskę (21) :

a. W bitwie (19) :

W przeciwstawieniu: »wygrany ... przegrany« (1): [Skanderbeg] trzydzieści bitew miał wygranych na Turcech/ iednę przegrana v Biłagrodu. *BielKron* 258.

Wyrażenie: »przegrana(-y) (jest) bitwa, szturm« [szyk 12:6] (17:1): *BielKron* 258, 354, 390; á także y drugim otuchy dobrej y fercá przydaie/ przywodząc im ná pámięć iáko ludzie z morzá ná defkach wypływáią/ iáko s przegranych bitew y z dobytých miał zdrowo komu częgo Bog nie obiecał wychodzą *RejZwierc* 85v; *BielSpr* 66; PAumechus Egipłki krol będąc [!] w niewoli/ Płakał liedząc gdy pátrzał s ciemnice powoli/ Ono wiodą Rycerze po bitwie przegranej *PapPrPan* Aa4; obaczywłzy próżną pracą/ y vsiłowanie swoie dáremne/ także vtrátę w ludziach pod często przegranyimi łzturmámi/ mułiał fię do Prus wroćić. *StryjKron* 427; Koribut zbitwy przegranej vciekł. *StryjKron* 497 *marg*; Lecz zbroynym Niemcom ręcznej bitwy nie wytrwáli/ Tylko z łukow vffy ich z boku przerywáli/ Część ich w pole pierzchnęła/ áz do łamey Litwy/ Powiedáiąc przegranej łzkutek náłzych bitwy. *StryjKron* 527, 340 [2 r.], 437, 497, 667; Vchoway Boże tu przegranej raś/ ábo drugi bitwy (iákoż kto walczy/ trudno sobie záwždy zwycięstwo ma obiecować) cożbyście wy poczęli sobie *GórnRozm* L3v; *ActReg* 75; *OrzJan* 116; *CzahTr przedm* A2v.

Szereg: »wygrany albo przegrany« (1): Są dobrzy mężowie miedzy nimi [Węgrami]/ bo częstho w potrzebách bywáią/ y obaczy zárazem wygrana albo przegrana bitwę/ przeto niechcą z innym Narodem w Ordynku łtawáć iedno łami s łobą *BielSpr* 66.

a. W funkcji rzeczownika: »przegrana« (1) : Bo iáko Długosł y Miechouius [...] y Cromerus [...] łwiádczą/ [...] iż [Jatwieżowie] áni vćiekáć/ áłbo nogi vmknáć ná woynie/ áni też bitwy/ choc przegrana widzieli/ zwłoczyć áłbo wzbraniáć byli zwykli. *StryjKron* 340.

b. W pojedynku; w funkcji rzeczownika: »przegrana [czyja]« (1) : A jeśli Menelaus Parisa pożywie, Helena [z] skarby ma być nasza niewątpliwie [...]. A gdzieby za przegrana Parisa butnego Znikał mi krol nagrody i synowie jego, Ja jednak będę swego chciał dochodzić zbrojnie *KochMon* 29.

c. W sądzie; w funkcji rzeczownika: »przegrana [czyja]«; *przen* (1) : O ty/ co niechcełz/ áby grzełzny gináł/ Lecz prágniełz/ bym twym/ náwrocony fłynáł/ Nie wchodź w łąd zemną/ bo przegrana moia *GrabowSet* S3v.

2. Stracony w zakładzie (1) :

Wyrażenie: »przegrane pieniądze« (1): Owa fię záłożyli/ y łádzili/ po 30. czerwonych złotych [że po wypowiedzeniu kilku zakłęć baba potłucze wszystkie garnki]. [...] Zdumiał fię ow/ co ná to pátrzał [jak

baba tłuła garnki/ á nic nie żałując przegranych pieniędzy/ vcźniem iego być/ y dác co námienił obiecał. *GórnDworz* T5.

II. *W funkcji czynnej: który przegrał, został pokonany (2) :*

a. *W losowaniu; przen (1) :*

Wyrażenie: »losem przegrany« (1): Lecź ten v fzcześcia iest losem przegránem/ Co dla łákomstwą chce być rychło Pánem. *KmitaPsal* A4.

b. *W sądzie (1) :*

Wyrażenie: »przegrana strona« (1): Sacramentum etiam, Pewna summá pieniędzy/ którą obiedwie ftronie do fędźiego álbo biskupá kładli/ á która ftroná wygrála/ tá zás ku fwey summie przichodziła/ ále przegráney ftrony summa/ ku kościołowi á bozey służbie przypadála. *Mqcz* 363b.

III. *W funkcji rzeczownika: »przegrana« = niepowodzenie (1) :* Nie trać y w ten czás fercá/ kiedyć álbo przed przyięciem/ álbo przy lámym przyięciu/ álbo po przyięciu tey świętości/ pokuły iákie dokucźáią/ iefzczęć to nie przegrána. *LatHar* 250.

[*Fraza:* »[komu] o przegraną przyszło« = *został doprowadzony do kresu, do ostateczności; ad incitas(-os) redactus* *Cn:* Ad incitas res rediit. vel: Ad incitas redactus, per Ellipsin, lineas. Iuź mu o przegraną przyźzło. Iuź o oštáteczną przyźzedł. *UrsinGramm* 109.]

Synonimy: **II.** *zwyciężony; b.* *pokonany; III.* *niepowod, nieszczęście.*

Cf **PRZEGRAC**